

GEDRAGSPROTOCOL

kleZel
en Kei

Doel

Zoals we in onze visie op onderwijs aangeven, zorgen we op OBS Kiezel en Kei voor een fijne, open en veilige sfeer voor zowel leerlingen, ouders en leerkrachten, waarin leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. De leerlingen leren met gevoel voor zelfvertrouwen en zelfwaardering omgaan met de eigen mogelijkheden en grenzen en leren uiting geven aan eigen wensen, gevoelens en opvattingen. De leerlingen leren naar algemeen geaccepteerde normen en waarden respectvol om te gaan met anderen en leren samenwerken aan een gezamenlijke taak of gezamenlijk spel en leren omgaan met conflictsituaties.

We willen dit bereiken door duidelijke afspraken te maken en zo weten leerlingen en volwassenen wat er van ze verwacht wordt en als er zich ongewenste situaties voordoen, kunnen deze situaties eenduidig aangepakt worden m.b.v. dit protocol.

Dit willen we onder meer bereiken door duidelijke regels, afspraken en een transparant beleid ten aanzien van (on)gewenst gedrag. Daarnaast wordt er veel aandacht besteed aan positief en gewenst gedrag.

Doelstelling van het gedragsprotocol:

- De geschreven en ongeschreven schoolregels die gelden op de Kiezel en Kei samenvatten in een handzaam en helder pakket schoolregels, dat goed naar alle betrokkenen gecommuniceerd kan worden, wat werkbaar en uitvoerbaar is.
- Een lijn door de school aanbrengen, vasthouden en borgen, zowel wat betreft onze definiëring van gewenst en ongewenst leerlinggedrag en de manier waarop wij reageren.
- Duidelijkheid scheppen over welke stappen worden ondernomen bij ongewenst gedrag. Tevens aangeven wanneer de grens van de school, om verantwoord met het probleemgedrag om te kunnen gaan, is bereikt.

Het gedragsprotocol is bestemd voor:

- Personeel
- Ouders
- Leerlingen
- Andere personen die in opdracht van de school werkzaam zijn, zoals gastdocenten, vakdocenten, vrijwilligers en stagiaires.
- Ouders die ondersteunende werkzaamheden verrichten
- Bezoekers van de school

Directie, personeel en leerlingen zijn hierin de uitvoerende personen.

Het normkader: Zo gaan we op school met elkaar om.

De schoolregels

Algemene schoolregels

- We zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt;
- Iedereen hoort erbij;
- We lossen conflicten op door met elkaar te praten;
- We respecteren elkaars mening;
- We houden rekening met elkaar;
- We dragen allemaal ons kiezeltje bij.

De schoolregels hangen zichtbaar in de school en in elke klas. De klassenregels borduren voort op deze schoolregels.

Daaruit voortvloeiend verwachten wij van:

Leerlingen

t.o.v. andere leerlingen

- Als we iets niet leuk vinden, zeggen we: 'Stop, hou op!'. De ander luistert hiernaar.
- We geven elkaar opstekers.
- Iedereen mag anders zijn en we tonen begrip voor elkaar.
- Proberen om onderlinge problemen op te lossen door respectvol naar elkaar te luisteren en je in de ander te verplaatsen (stappenplan Vreedzame School), indien nodig ondersteund door de kindmediatoren of een leerkracht.
- We gebruiken geen fysiek of verbaal geweld.

t.o.v. leerkrachten en andere teamleden

- Tonen respect (in lichaamshouding en taal) en accepteren het gezag en autoriteit van iedere leerkracht en andere teamleden, zoals ook stagiaires.
- Zijn eerlijk over eigen gedrag.
- Houden zich in alle ruimtes op school aan de regels.

t.o.v. materialen van de school, van henzelf of van andere kinderen

- Gebruiken materialen waarvoor het is bedoeld. Bij misbruik of onvoorzichtigheid vervangt de leerling wat kapotgegaan is.
- We blijven van de spullen van een ander af. Als je iets wilt lenen, dan vragen we dat.
- We zijn zuinig op alle spullen en ruimen alles op waar het hoort.
- Laten onnodige, kostbare spullen thuis. Vanaf groep 5 gaan deze spullen 's ochtends in de kluis als ze wel mee naar school zijn.
- Leerlingen komen niet in de magazijnen.

Teamleden

t.o.v. de kinderen

- We geven kinderen het goede voorbeeld.
- We spreken onze verwachtingen uit.
- We nemen de problemen van kinderen serieus en behandelen dit met vertrouwen.
- We keuren onwenselijk gedrag af, maar niet het kind zelf.
- We mogen leerlingen vastpakken als hij/zij een gevaar vormt voor zichzelf of anderen.

t.o.v. ouders

- We praten met uw kind, niet over uw kind.
- We handelen, graag mét u, in het belang van uw kind.
- We handelen professioneel en rationeel.
- We luisteren en staan open voor de kennis en ideeën van ouders over hun kind.

t.o.v. andere teamleden

- We hebben oog voor elkaar.
- We praten met elkaar, niet over elkaar.
- We spreken elkaar aan als iemand zich niet aan een afspraak houdt of deze is vergeten.
- We staan open voor opbouwende feedback.

Ouders

t.o.v. hun eigen kind(eren)

- Zorgen dat hun kinderen op tijd en goed verzorgd op school zijn, voldoende nachtrust krijgen, eten en drinken bij zich hebben en weer op tijd opgehaald worden.
- Kinderen zijn zindelijk als ze op school starten (medische redenen uitgezonderd).
- Spreken respectvol met hun kind over school en leerkrachten.
- Ondersteunen in het naleven van de schoolregels.
- Neemt niet gelijk het verhaal van het kind als waarheid aan, maar gaat wanneer nodig in gesprek met de leerkracht.

t.o.v. andere kinderen en ouders

- Tonen respect en spreken op een rustige toon.
- Mergen zich niet direct in een conflict wat hun kind op school heeft met een ander kind, maar bespreken dit met de groepsleerkracht.
- Bij conflicten buiten schooltijd, bespreken ouders dit eerst onderling.

t.o.v. leerkrachten en andere teamleden

- Stellen zich respectvol op.
- Ouders hebben een open houding naar de leerkracht en accepteren besluiten die door de leerkracht/school genomen worden.
- Gesprekken vinden plaats na 14.30 uur en op afspraak. Afspraken worden telefonisch (na schooltijd) of via Social Schools gemaakt.
- Berichten worden naar alle betrokken leerkrachten van de groep gestuurd. De leerkracht die werkt, zal reageren.

Positieve schoolcultuur

Preventieve aanpak

Op OBS Kiezel en Kei vinden we het belangrijk dat er in het algemeen positief met elkaar omgegaan wordt. Er wordt in de groepen structureel aandacht besteed aan gewenst gedrag door:

- Kinderen te leren hoe zij zich aan de regels en afspraken moeten houden;
- Goed gedrag consequent te bekrachtigen door middel van complimenten en beloningen;
- Kinderen bekend te maken met het stappenplan conflicten oplossen van Vreedzaam;
- Wekelijks les te geven uit onze SEL-methode Vreedzaam, waarin aandacht is voor sociale vaardigheden, het herkennen en respecteren van persoonlijke grenzen bij jezelf en bij de ander;
- In groep 7 en 8 lessen te laten verzorgen rondom dit thema door Bureau Halt en door buurtwerk Gro-up;
- Een keer per jaar vullen de leerlingen van groep 3 t/m 8 IEP Hart in om de sociaal- emotionele ontwikkeling te volgen. De leerlingen van groep 6, 7 en 8 vullen ook de WMK-lijst Sociale Veiligheid in;
- We maken gebruik van de Gouden weken bij de start van het schooljaar;
- We maken gebruik van de Zilveren weken in januari;
- Energizers, coöperatieve werkvormen;
- Inzet van gedragscoördinatoren (intern en extern);
- Aanwezigheid vertrouwenspersoon en antipestcoördinator;
- Informeren van ouders via de schoolgids, de Kletskeien en tijdens het intakegesprek;
- Leerlingmediatoren vanaf groep 5 inzetten bij een conflict tussen max. twee leerlingen.

Aan het begin van elk schooljaar – gouden weken

In de eerste weken van elk schooljaar worden in elke groep met de kinderen klassenafspraken geformuleerd. De klassenafspraken vloeien voort uit de 6 schoolregels, wat past bij onze klas? Daarnaast zijn de klassenafspraken vaak afspraken die in de betreffende groepen gelden om de organisatie in de groep zo soepel mogelijk te laten verlopen. Hierin speelt de leerkracht een sturende rol. De formulering van de klassenafspraken is kort, helder en benoemd gewenst gedrag ('klare taal'). Deze afspraken hangen zichtbaar in de groep en worden door kinderen en leerkrachten zichtbaar onderschreven in de vorm van een klassencontract of vriendenkring.

De leerkrachten zijn zich bewust van de fasen van groepsvorming en spelen hier in de eerste weken van het schooljaar bewust op in door groepsvormende activiteiten te doen. Deze groepsvormende activiteiten kunnen nog eens terugkomen op momenten dat daar behoefte aan is en na de kerstvakantie.

Zoals het cliché al zegt; voorkomen is beter dan genezen. Dit gaat zeker ook op voor het pedagogisch klimaat van de klas. Vroegtijdig signaleren en bijsturen is hierbij van belang. Leerkrachten zijn zich bewust van wat er leeft in de groep; ze kennen hun leerlingen en hun thuissituatie. Zij investeren in de relatie met de kinderen. Hiermee zijn ze in staat om gedrag bij te sturen, voordat het escaleert. Tevens zijn ze zich bewust van hun eigen rol in het groepsproces en zullen daar open en kritisch naar kijken.

Posities van gedrag

De leerkrachten kunnen de leerlingen van hun groep indelen in de positie die passend is bij die leerling, zodat de juiste preventieve acties in gezet kunnen worden, maar ook deze leerling de juiste rol toebedelen om deze leerling in zijn/haar kracht te zetten, zodat het gedrag kan veranderen.

De 7 posities:

1. Aandacht vragen
2. Falen vermijden
3. Boos zijn
4. Controle willen
5. Energiek zijn
6. Verveeld zijn
7. Onwetend zijn

Ongewenst gedrag

Maar incidenten gebeuren en ongewenst gedrag komt voor... Ongewenst gedrag kan in zwaarte zeer variëren, bijvoorbeeld van een ruzietje op het schoolplein tot het stelen van andermans spullen. Van het eten van kauwgom tot het structureel pesten van klasgenoten. Ongewenst gedrag is daarom verdeeld in vijf categorieën. De categorieën lopen op in ernst en heftigheid. Bij iedere categorie behoren specifieke verplichte acties en mogelijke acties. Mogelijke acties zijn altijd in overleg met een collega.

Wanneer er sprake is van straffen of consequenties gaan we uit van de volgende richtlijnen:

- De leeftijd van het kind
- De aard van de overtreding.
- Zoveel mogelijk samenhang met de overtreding.
- Vindt zo snel mogelijk na de overtreding plaats, door bijvoorbeeld het kind tijdelijk uit de situatie te plaatsen.
- Als je een straf of consequentie in het vooruitzicht hebt gesteld, voer die dan ook; *zeg wat je doet en doe wat je zegt*. Bijv. 2x waarschuwen en de 3^e keer de consequentie uitvoeren. Eindeloos dreigen/waarschuwen werkt niet.
- Oorzaak – gevolg te laten ervaren van het gedrag.
- Wat levert dit gedrag op? Haal de 'winst' eruit...

In principe is het de bedoeling dat een kind de gevolgen van zijn (ongewenste) gedrag ervaart. En dat het kind door de consequentie bijdraagt aan het herstel van gemaakte fouten. Dat ziet er in de praktijk zo uit:

Iets kapot maken	= repareren of vervangen
Iets vies maken	= schoonmaken
Onacceptabel taalgebruik	= schrijfpdracht, bijv. 'Wat is kanker?'
Agressief gedrag	= time-out
Kwetsend gedrag	= goed maken
Discriminatie	= schrijfpdracht discriminatie

We maken soms ook gebruik van een 'time-out' (zie de bijlage 2). Een time-out is een moment om te schakelen van ongewenst naar gewenst gedrag.

Bij het uitvoeren van een consequentie wordt er rekening gehouden met:

- Wat zit er achter dit gedrag? Wat is de functie? Wat zit er onder de waterlijn? (zie bijlage 3 'ijsberg van McClelland' in de bijlage)
- Maak ALTIJD onderscheid tussen persoon en gedrag; het gedrag wordt afgekeurd, niet de persoon. Dit wordt de leerling duidelijk gemaakt.
- Vertel de leerling altijd waarom het gedrag niet geaccepteerd wordt en wat de consequenties zijn. Verwacht niet dat de leerling (direct) begrip heeft voor de situatie.
- Er vindt na afloop ALTIJD een gesprek plaats over het gedrag.

Het stappenplan gedrag in de verschillende categorieën ziet er in het kort zo uit. Hieronder zal het een en ander nog verder uitgelegd worden.

					
Dit is hoe wij met elkaar om willen gaan. We doen ons best om ervoor te zorgen dat iedereen een fijne tijd heeft op school.	Incidenteel lesversturend gedrag of herhaaldelijk, maar niet doelbewust lesversturend gedrag.	Ernstiger misdrijven of aanenschakeling van incidentele overtredingen.	Ernstiger misdrijven of voortdurend van overtredingen als onder 1 of 2.	Structureel onaangepast gedrag.	School kan onvoldoende invloed uitoefenen om een gedragsverandering te bewerkstelligen.
Hieronder verstaan wij: - Wij zorgen voor elkaar. - We leren van en met elkaar. - Ruzies lossen we op door met elkaar te praten. - We mogen fouten maken. - We houden rekening met elkaar. - We lachen met elkaar.	Hieronder verstaan wij: - Ongehoorzaamheid en/of slecht luisteren. - Onbeleefdheid t.a.v. de leerkracht of andere volwassenen. - Onzorgvuldig omgaan met materiaal. - Schelden of vloeken (binnen propertes). - Fysiek geweld (binnen propertes).	Hieronder verstaan wij: - Herhaaldelijke overtredingen als onder 1. - Moedwillig schade toebrengen aan materiaal. - Incidenteel pest- of treitergedrag. - Brutaliteit t.o.v. leerkracht of andere volwassenen. - Schelden en vloeken (met regelmaat of in ernstige mate). - Liegen of oneerlijk zijn.	Hieronder verstaan wij: - Voortdurend van overtredingen als bij 1 of 2. - Stelen. - Discriminatie. - Fysiek geweld (buiten propertes) t.o.v. leerkracht, andere volwassenen of andere kinderen. - Intimidatie. - Bedreiging van andere kinderen.	Hieronder verstaan wij: - Voortdurend van onder 1 en 2 genoemde gedragingen. - Herhaling van de onder 3 genoemde 'ernstige misdrijven'.	De grens van de school is bereikt.
	Acties: - De leerkracht neemt pedagogische maatregelen om het gedrag van de leerling zodanig te corrigeren, zodat binnen afzienbare tijd het ongewenste gedrag afneemt dan wel verdwijnt. - In gesprek met het kind en evt. betrokkenen. - Een eerste conflict kan worden opgelost door de mediators (vanaf gr. 5)	Actie(s): - Aantekenen in Parnassys. - In gesprek met leerling en betrokkenen. - Overleg met ouders (telefonisch of gesprek op school). - Bij pest-treitergedrag: zie anti-pestprotocol. - Een straf of maatregel a.d.h.v. de afgesproken 'richtlijnen'.	Actie(s): - Aantekenen in Parnassys. - Overleg met CLZ over aanpak in de klas. - In gesprek met ouders en de leerling op school. - Melden bij directie.	Actie(s): - Aantekenen in Parnassys. - Overleg met CLZ. - Overleg met de directie. - Gesprek met ouders, leerkracht en directie.	Actie(s): - Volgens de richtlijnen van Stichting Onderwijs Primair wordt een verwijderingsprocedure gestart. - Er vindt een gesprek plaats met ouders, altijd onder leiding van directie.

Categorie 1: Incidentele overtredingen

Hieronder verstaan wij incidenteel les verstorend gedrag, herhaaldelijk maar niet doelbewust les verstorend gedrag:

- Ongehoorzaamheid en/of slecht luisteren
- Onbeleefdheid t.o.v. de leerkracht of andere volwassene
- Onzorgvuldig omgaan met materiaal
- Schelden of vloeken (binnen propoities)
- Fysiek geweld (binnen propoities)

De groepsleerkracht neemt pedagogische maatregelen om het gedrag van de leerling zodanig te corrigeren zodat binnen afzienbare tijd het ongewenste gedrag afneemt dan wel verdwijnt.

Verplichte acties	• In gesprek met het kind en evt. betrokkenen.
Mogelijke acties	• Worden door de leerkracht zelf bepaald. • Oeps-formulier invullen in groep 4 t/m 8 door de kinderen. Het formulier is een hulpmiddel en GEEN strafmaatregel. • Consequentie of maatregel. • Time-out binnen of buiten de groep. • Nablijven, waarbij altijd de ouders op de hoogte gesteld moeten worden. • Overleg met een collega.

Categorie 2: Aaneenschakeling van incidentele overtredingen of ernstiger misdragingen.

Hieronder verstaan wij:

- Herhaaldelijke overtredingen als onder cat. 1.
- Moedwillig schade toebrengen aan materiaal.
- Incidenteel pest-treitergedrag (zie ook anti-pestprotocol).
- Brutaliteit t.o.v. leerkracht of ander volwassene.
- Schelden en vloeken (met regelmaat of in ernstige mate).
- Liegen, oneerlijk zijn.

Verplichte acties	• Bij pest-treitergedrag; in gesprek met dader, slachtoffer en evt. toeschouwers. • Notitie in ParnasSys i.v.m. dossiervorming en ouders op de hoogte stellen van het ongewenste gedrag. Beschrijf kort en objectief het incident en de 'oplossing'. De IB-er wordt per mail op de hoogte gesteld van de aantekening. • Ouders worden geïnformeerd met een bericht of telefonisch. • Een straf of maatregel a.d.h.v. de afgesproken 'richtlijnen'.
Mogelijke acties	• Invullen van het 'oeps-formulier' met aansluitend een gesprek met de leerling.
	• Bespreken met een collega. • Overleg met IB of gedragsspecialist over plan van aanpak in klas.

Categorie 3 : Voortdurende overtredingen als onder 1 of 2 of ernstiger misdrijven

Hieronder verstaan wij:

- Voortdurende overtredingen als onder 1 of 2.
- Voortdurend pestgedrag (zie ook anti-pest-protocol)
- Stelen
- Discriminatie
- Fysiek geweld t.o.v. leerkracht of ander volwassenen.
- Buitenproportioneel geweld t.o.v. andere kinderen.
- Intimidatie.
- Bedreiging van andere kinderen.

Verplichte acties	• Ouders worden geïnformeerd. • Notitie in ParnasSys i.v.m. dossiervorming en ouders op de hoogte stellen van het ongewenste gedrag in een gesprek op school. • Overleg met IB over aanpak in de klas. • Melden bij directie.
Mogelijke acties	• Invullen 'oeps-formulier' en aansluitend een gesprek met de leerling. • Consequenties zoals onder het kopje 'ongewenst gedrag' beschreven. • Gesprek met ouders over het op één lijn brengen van de benadering van school en thuis van het probleem. • Gesprek met ouders over mogelijke hulpverlening, bijv. SMW. • Overleg met IB en ouders over mogelijke aanmelding voor MDO. Ouders moeten hier toestemming voor geven. Na overleg met ouders kan er contact opgenomen worden met de wijkagent.

Categorie 4: Structureel onaangepast gedrag

Hieronder verstaan wij:

- Voortdurende van onder 1 en 2 genoemde gedragingen.
- Herhaling van de onder 3 genoemde 'ernstige misdrijven'.

Verplichte acties	• Notitie in ParnasSys i.v.m. dossiervorming en ouders op de hoogte stellen van het ongewenste gedrag. • Overleg met directie. • Gesprek met ouders op school en directie waarin ouders verplicht worden actie te ondernemen om aan de gedragsveranderingen mee te werken en waarin duidelijk wordt verteld dat de grenzen van de school in zicht komen.
-------------------	--

Mogelijke acties	• Time out, zoals als bijv. uit de klas verwijderen voor (on)bepaalde tijd, uitsluiting van bepaalde activiteit voor langere of onbepaalde tijd, schorsing (volgens de procedure van Onderwijs Primair). • Overleg met IB over aanmelding voor MDO overleg, aanmelding ambulante begeleiding, SOVA-training o.i.d. Ouders moeten hier toestemming voor geven. • Contact opnemen met de wijkagent.
------------------	---

Categorie 5: Structureel onaangepast gedrag waar door de school geen of onvoldoende invloed (meer) op uitgeoefend kan worden om een gedragsverandering te bewerkstelligen.

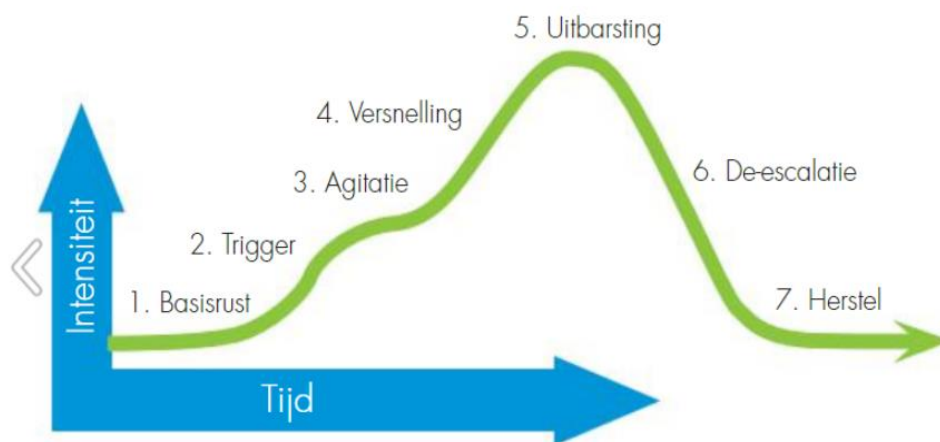
Verplichte acties	• De grens van de school is bereikt. Volgens de richtlijnen van Onderwijs Primair wordt een verwijderingsprocedure gestart. • Er vindt een gesprek plaats met ouders, altijd onder leiding van directie.
Mogelijke acties	• Overleg over overbruggingsmaatregelen als uit de klas verwijderen, overplaatsen naar andere klas, leerplicht inschakelen, enz.

Indien ouders of andere bezoekers zich schuldig maken aan agressief gedrag (verbaal/fysiek), geweld, vandalisme, diefstal, discriminatie en intimidatie zal hen door de directie de toegang tot de school tijdelijk onttrokken worden. Hetgeen kan leiden tot verwijdering van de leerling. Er zal gehandeld worden volgens de richtlijnen van Onderwijs Primair.

Bijlagen

1. Cyclus van Colvin
2. Afspraken time-out en oeps formulier
3. Ijsbergmodel van McClelland
4. Posities van gedrag
5. Stappenplan gedrag
6. Oepsformulier
7. Protocol schorsing en verwijdering Onderwijs Primair

Bijlage 1: Cyclus van Colvin

Figuur 1 – Cyclus van Colvin (Van Overveld, 2013)

Cyclus van escalatie

Fase 1 kalmte: In deze fase is de leerling rustig en doet de leerling mee met de klas. Er heerst een prettige sfeer in de klas.

Fase 2 trigger: Er is sprake van een prikkel die de rust in de klas verstoort, bijvoorbeeld als gevolg van slechte of onbegrepen communicatie, moeilijke taken die moeten worden uitgevoerd of te weinig tijd om taken uit te voeren.

Fase 3 agitatie: Wanneer de leerling niet weet hoe met de prikkel om te gaan, kan de leerling geagiteerd raken. De leraar moet dit gedrag kunnen herkennen, de trigger kunnen achterhalen en waar mogelijk verminderen/weghalen. Zo kan een leraar als een taak als moeilijk wordt ervaren de instructie aanpassen of extra tijd of ondersteuning aan de leerling bieden.

Fase 4 versnelling: De leerling focust zich alleen op de trigger en kan minder rationeel denken. In dit geval is het belangrijk dat de leraar kalm blijft.

Fase 5 piek: Wanneer een leraar bij een geagiteerde leerling de prikkel die voor onrust zorgt niet kan weghalen, kan de leerling de volledige aandacht van de leraar gaan opeisen, de confrontatie opzoeken, verbaal of fysiek gaan dreigen en/of gaan gooien met objecten, ofwel escalerend gedrag vertonen. De leerling kan op dat moment een dreiging vormen voor zichzelf en andere leerlingen in de klas.

Fase 6 de-escalatie: Het gedrag van de leerling neemt af en het energieniveau van de leerling neemt af na escalatie. De leerling kan ruimte worden geboden om bij te komen.

Fase 7 herstel: De leerling kan schaamte, angst of spijt ervaren. De leraar kan samen met de leerlingen nadenken over een oplossing en een plan maken om in de toekomst escalerend gedrag te voorkomen.

Bijlage 2: Afspraken time-out en oeps formulier

Time-out

Elk schooljaar gebeurt het dat er leerlingen zijn die een time-out nodig hebben. Wij kennen twee soorten van een time-out.

1. Time-out door de leerkracht

De leerkracht merkt dat een leerling geagiteerd raakt en probeert de trigger weg te halen. Dit kan door eerst de leerling een time-out te geven in de klas. Door de leerling uit de situatie te halen, kan de leerling mogelijk terugkeren in basisrust zonder de klas te verlaten.

Wanneer de time-out in de klas niet slaagt of niet meer mogelijk is, omdat de leerling gelijk in de versnelling terecht komt, zal de leerling een time-out buiten de klas krijgen. De leerling wordt dan met het oeps formulier naar een andere klas gestuurd (kleuterklassen wisselen onderling, net als groep 3 en 4, groep 5 en 6, groep 7 en 8).

2. Time-out door de leerling

Soms heeft de leerling zelf behoefte aan een time-out. De leerling kiest hiervoor een plek in het ondersteuningslokaal of op het leerplein. In elke klas zijn drie zandlopers (3, 5 en 10 minuten). Ze kunnen afhankelijk van de ernst van de uitbarsting, kiezen welke zandloper ze op hun tafel zetten in de klas. Als de tijd voorbij is, gaat de leerkracht checken of de leerling al terug in basisrust is. Eventueel kan ervoor gekozen worden om de zandloper (of een andere) opnieuw om te draaien als er meer tijd nodig is. Is de leerling eerder terug in basisrust dan komt hij of zij zelf terug naar de klas.

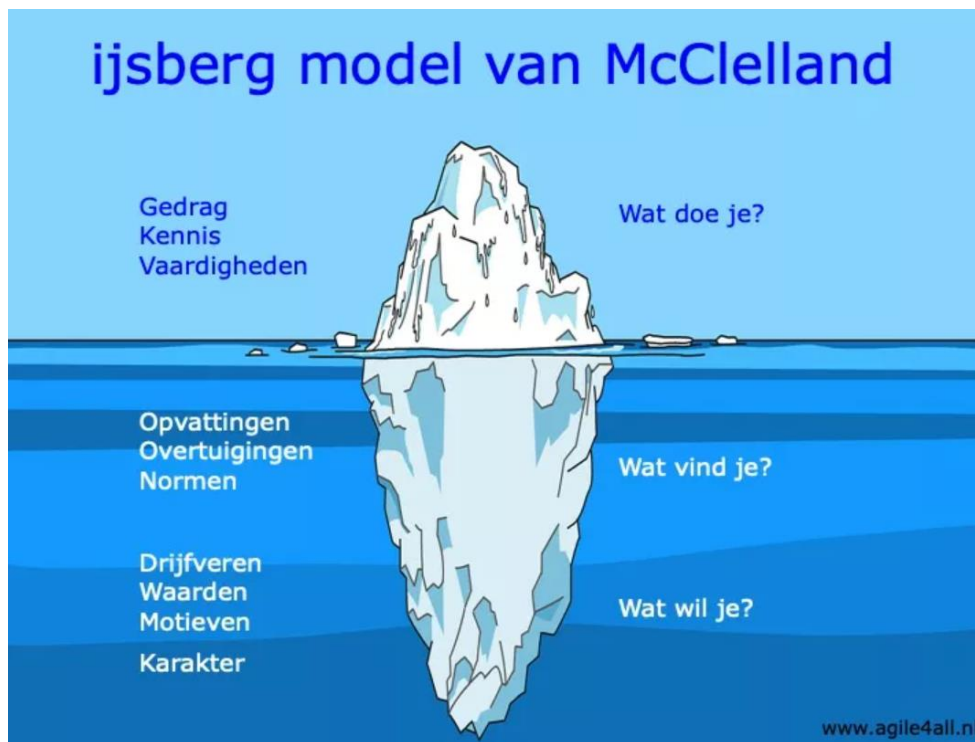
Oeps formulier

Tijdens of na de time-out wordt door de leerling het oeps formulier ingevuld. Het kan zijn dat het voor sommige leerlingen moeilijk is om het formulier in te vullen. Het gaat erom dat de leerling de tijd neemt om te reflecteren op de gebeurtenis. Na het invullen, volgt er altijd een gesprek met de leerkracht. Daarin kan de leerkracht het formulier aanvullen als de leerling het zelf niet kon opschrijven. Dit gesprek is het liefst zo snel mogelijk, anders eventueel bij de start van de volgende dag.

Er is voor groep 1,2, 3 een apart formulier met pictogrammen en een vak om te tekenen over wat er is gebeurd of te krassen als een kind boos is.

De leerkracht bewaart de oeps formulieren in de map. Als een leerling aan het einde van het schooljaar een enkele keer een formulier heeft gebruikt, kunnen ze aan het einde van het schooljaar weg. Maakt een leerling frequent gebruik van het oeps formulier, dan wordt er een oudergesprek gepland. Zolang de zorg hiervoor loopt, worden die formulieren bewaard (eventueel mee naar een volgend schooljaar). In overleg met CLZ kunnen ze eventueel in Parnassys worden opgeslagen.

Bijlage 3: De ijsberg van McClelland

De ijsberg van David McClelland onderscheidt wat zichtbaar is (gedrag, competenties) met wat onzichtbaar is (de onderstroom: overtuigingen, waarden).

David McClelland is een Amerikaanse psycholoog. Hij werd vooral bekend door zijn werk rond de motivatietheorie alsook het ijsbergmodel voor gedragsverandering.

Het ijsbergmodel is een metafoer. Net als een ijsberg zien we de top van persoon, maar niet wat zich onder de waterlijn bevindt. De grootste massa van de ijsberg is onzichtbaar.

Met andere woorden, bij gedragsverandering denken we vaak aan een klik maken en op pure discipline wilskracht je gewoontes veranderen. Achter dit gedrag schuilt echter vaak een reeks onzichtbare en onbewuste opvattingen, motivaties, waarden, enz. die hiertoe leiden. Om duurzame verandering te realiseren moet je dus naar de onderstroom kijken.

Wat doe je? - Doen

Boven de waterlijn ligt alles wat zichtbaar of waarneembaar is. We spreken hier over alles in de lijn van (inter)actie. Namelijk het gedrag, de vaardigheden en kennis van een persoon.

Gedrag

- Wat doe je nu? Waarom doe je dit?
- Welke gevolgen heeft dit gedrag? Wat zijn gewenste en ongewenste resultaten?
- Welk gedrag houdt onbewust en ongewild jouw huidige realiteit mee in stand?
- Wat heb je al geprobeerd? Hoe is dat verlopen?

Competenties

- Wat kan je al?
- Wat zijn je sterke punten?
- Welke werkpunten heb je nog?
- Wat kan je nog niet?
- Heb je relevante ervaringen?

Kennis

- Wat weet je al?
- Weet je voldoende om te handelen?
- Wat weet je nog niet?
- Waar kan je eventueel meer kennis halen?

Problemen oplossen in de zichtbare laag gaat meestal rond situationele verandering. Met andere woorden, je past iets aan in de omgeving of het gedrag om zo een ander resultaat te bereiken.

Hoewel je veel kan veranderen in de bovenste laag geeft het slechts een beperkt beeld weer. Met andere woorden, het gedrag of de bovenste laag wordt gestuurd door (onbewuste) overtuigingen, motieven en waarden in de onderstroom.

Onzichtbaar – de onderstroom

De onderstroom voedt de bovenstroom en kan dus evengoed limiterend als bekrachtigend werken. Zelf-saboterend gedrag komt meestal voort uit onderliggende overtuigingen.

Wat vind je? - Denken

De eerste laag onder de waterlijn is wat je denkt. Met andere woorden, waar geloof je in, wat vind je belangrijk en waar komt dit vandaan? Hoe we denken bepaalt niet alleen ons gedrag, maar ook ons zelfbeeld.

Overtuigingen

- Waarin geloof je? Waar komt dit vandaan?
- Waarom denk je op deze manier?
- Hoe ondersteunen deze overtuigingen jouw doelen?
- Welk voordeel zou je kunnen halen door dit op een andere manier te bekijken?
- Zijn deze overtuigingen gebaseerd op de realiteit of jouw perceptie?

Normen en waarden

- Welk gedrag vind je wel of niet gepast?
- In welke situaties ben je teleurgesteld of gefrustreerd? Waarom?
- Wat zijn jouw idealen? Hoe zou jij verandering willen zien?
- Voor welke waarden zou je blijven strijden? Wat verlies je als je dit niet doet?
- Hoe belangrijk zijn deze waarden voor jou?
- Zijn er zaken die jou blokkeren?

Zelfbeeld

- Wat vind je van jezelf?
- Hoe denk je dat anderen naar jou kijken?
- Welke twijfels of angsten heb je?
- Zijn er behoeftes oningevuld?
- Hoe houdt dit jou tegen?

Vervolgens wordt in de tweede laag van het ijsbergmodel gedragsverandering aangestuurd door een nieuwe manier van denken. Dit kan bijvoorbeeld door limiterende overtuigingen te vervangen door bekrachtigende. Daarnaast kan je ook jouw perceptie ten opzichte van jezelf en de wereld veranderen.

Wat wil je? – Voelen

Ten slotte, draait de onderste laag in het ijsbergmodel van McClelland rond wat je wilt en voelt. Met andere woorden, waarom doe je wat je doet? Wat drijft jou? Deze ingesteldheden bepalen (onbewust) onze persoonlijkheid en identiteit.

Drijfveren en motieven

- Waar haal je energie uit? Wat doe je graag? Waar geniet je van?
- Wat wil je echt graag doen?
- Welke dingen vind je belangrijk in je leven, je werk, familie,...?
- Wat wil je absoluut niet doen? Waarom niet?
- Waar ga je voor? Wat is jouw passie? Welke interesses heb je? Waar droom je over?
- Als X er niet toe doet, wat zou je dan doen?

Persoonlijkheid

- Is jouw gedrag een automatische respons?
- Komt dit gedragspatroon regelmatig voor?
- Waar sta je voor? Hoe zou je jezelf omschrijven?
- Wat vind je belangrijk om over na te denken? Hoe kijk je naar...? Wat is jouw mening over...?
- Naar welke mensen kijk je op? Welke kwaliteiten bewonder je in anderen?
- Waar heb je een hekel aan?
- Wat heb je geërfd van je ouders? Hoe verschil je?
- Welke momenten waren belangrijk in jouw leven?

In de onderste laag van David McClelland's ijsbergmodel vindt gedragsverandering plaats op niveau van identiteit. Hoe dieper in de ijsberg, hoe complexer de gedragsverandering. Het vraagt namelijk tijd om een nieuwe identiteit te verankeren. Vaak komt dit als een respons op een reeks gebeurtenissen of persoonlijke ervaringen.

Het begint bij bewustwording en reflectie. Vervolgens inspireert een shift in het gedrag ook de denkwijze en identiteit van de persoon.

Bijlage 4: Posities van gedrag

Preventieve acties per positie:

Positie	Preventieve acties
Aandacht vragen	• Begroet leerlingen • Erken de gevoelens van de leerling • Wissel beurten af • Tijd om iets met de leraar te doen • Rollen toebedelen: complimentgever
Falen vermijden	• Zet leerlingen niet voor het blok • Vertrouwelijke feedback • Vragen om hulp oefenen • Positieve verwachtingen • Bevestiging • Rollen toebedelen: aanmoediger
Boos zijn	• Openingszinnen om escalatie te vermijden • Openingszinnen voor het uitdrukken van boosheid • Deel eigen ervaringen • Het uitdrukken van boosheid • Afkoelgebied • Technieken om boosheid onder controle te houden • Rollen toebedelen: gangmaker
Controle willen	• Geef de leerlingen de keuzes • Verantwoordelijkheden • Vraag de leerling om advies • Organiseer inspraakmomenten • Coöperatieve werkvormen
Energiek zijn	• Beperk prikkels • Openingszinnen voor als een leerling zich rusteloos voelt • Een teken dat aangeeft: ik heb te veel energie • Rollen toebedelen: materiaalchef
Verveeld zijn	• Sluit aan bij de persoonlijke interesses • Betrek de actualiteit bij de les • Gebruik namen van leerlingen in de voorbeelden • Onvoorspelbaar programma: verras ze • Rollen toebedelen: elke dag een andere rol
Onwetend zijn	• Heterogene coöperatieve werkvormen • Tutors • Vaardigheden voor zelfstandigheid • Programma visualiseren • Om hulp vragen • Hulp aanbieden • Rollen toebedelen: vraagchef

Directe acties per positie:

Positie	Aanbevolen directe acties	Uitleg
Aandacht vragen	- Ik-boodschap Plus - Stel het je voor	- Vertel wat het gedrag met jou doet en wat je verwacht - Bedenk alternatieven voor je gedrag
Falen vermijden	Herstructureer de taak	Dit gaan we stap voor stap doen
Boos zijn	- Doe het voor - Stel de zaak uit - Stop-doen - Taal van de keuze	- Geef het goede voorbeeld - Praten is nodig, maar nu is niet het moment - Zeg de leerling te stoppen met het gedrag en geef aan wat nu wel moet gebeuren - Onmiddellijk aangeven wat de consequenties zijn
Controle willen	- Erken de macht van de leerling - Voor jou-voor mij	"Je het gelijk, ik kan je niet dwingen.." - Verwoord het perspectief voor de leerling en voor jezelf
Energiek zijn	- Maak een betere keuze - Opnieuw leiden	- Vraag om reflectie, niet om gehoorzaamheid - Geef aan wat er verwacht wordt
Verveeld zijn	- Erkenning op dit moment - Oma's regel	- Erken het gevoel en koppel gewenst gedrag terug - Als...dan..-formulering
Onwetend zijn	Herstarten	Leg alles stil voor je verder gaat

 Yes! Het is fijn op school!	 1	 2	 3	 4	 5
Dit is hoe wij met elkaar om willen gaan. We doen ons best om ervoor te zorgen dat iedereen een fijne tijd heeft op school.	Incidenteel lesverstoring gedrag of herhaaldelijk, maar niet doelbewust lesverstoring gedrag.	Ernstiger misdragingen of aanenschakeling van incidentele overtredingen.	Ernstiger misdragingen of voortdurende van overtredingen als onder 1 of 2.	Structureel onaangepast gedrag.	School kan onvoldoende invloed uitoefenen om een gedragsverandering te bewerkstelligen.
Hieronder verstaan wij: - Wij zorgen voor elkaar. - We leren van en met elkaar. - Ruzies lossen we op door met elkaar te praten. - We mogen fouten maken. - We houden rekening met elkaar. - We lachen met elkaar.	Hieronder verstaan wij: - Ongehoorzaamheid en/of slecht luisteren. - Onbeleefdheid t.a.v. de leerkracht of andere volwassenen. - Onzorgvuldig omgaan met materiaal. - Scheiden of vloeken (binnen propoorties). - Fysiek geweld (binnen propoorties).	Hieronder verstaan wij: - Herhaaldelijke overtredingen als onder 1. - Moedwilling schade toebrengen aan materiaal. - Incidenteel pest- of treitergedrag. - Brutaaliteit t.o.v. leerkracht of andere volwassenen. - Schelden en vloeken (met regelmaat of in ernstige mate). - Liegen of oneerlijk zijn.	Hieronder verstaan wij: - Voortdurende van overtredingen als bij 1 of 2. - Stelen. - Discriminatie. - Fysiek geweld (buiten propoorties) t.o.v. leerkracht, andere volwassenen of andere kinderen. - Intimidatie. - Bedreiging van andere kinderen.	Hieronder verstaan wij: - Voortdurende van onder 1 en 2 genoemde misdragingen. - Herhaling van de onder 3 genoemde 'ernstige misdragingen'.	De grens van de school is bereikt.
	Acties: - De leerkracht neemt pedagogische maatregelen om het gedrag van de leerling zodanig te corrigeren, zodat binnen afzienbare tijd het ongewenste gedrag afneemt dan wel verdwijnt. - In gesprek met het kind en evt. betrokkenen. - Een eerste conflict kan worden opgelost door de mediators (vanaf gr. 5)	Actie(s): - Aantekenen in Parnassys. - In gesprek met leerling en betrokkenen. - Overleg met ouders (telefonisch of gesprek op school). - Bij pest-treitergedrag: zie anti-pestprotocol. - Een straf of maatregel a.d.h.v. de afgesproken 'richtlijnen'.	Actie(s): - Aantekenen in Parnassys. - Overleg met CLZ over aanpak in de klas. - In gesprek met ouders en de leerling op school. - Melden bij directie.	Actie(s): - Aantekenen in Parnassys. - Overleg met CLZ. - Overleg met de directie. - Gesprek met ouders, leerkracht en directie.	Actie(s): - Volgens de richtlijnen van Stichting Onderwijs Primair wordt een verwijderingsprocedure gestart. - Er vindt een gesprek plaats met ouders, altijd onder leiding van directie.

Groep 4 t/m 8

Dat ging even mis... Naam: Groep:

Waar gebeurde het?

☐ in de klas	☐ bij de wc's
☐ in de gang	☐ in de gymzaal
☐ op het plein	
☐ ergens anders n.l.:	

.....
(vul maar in waar het gebeurde)

Wat gebeurde er?

☐ iemand pestte mij	☐ iemand maakte iets kapot
☐ iemand schold mij uit	☐ iemand huilde
☐ iemand duwde mij	☐ iemand schopte mij
☐ iets anders n.l.:	

.....
.....
(vul maar in wat er gebeurde)

Wat deed jij?

☐ ik liep weg	☐ ik duwde
☐ ik schopte	☐ ik huilde
☐ ik kneep	☐ ik maakte iets kapot
☐ ik riep een scheldwoord	
☐ iets anders n.l.:	

.....

Wat deed jij?

Wie waren erbij?

Wat zou je de volgende keer zelf anders doen?

Als je zelf voelt dat je weer rustig bent, mag je terug naar de klas en het formulier aan de juf of meester geven. Anders word je straks opgehaald. Later hebben jullie het er samen nog over.

Groep 1-2-3

A large, empty rectangular box with a thin blue border, intended for drawing or writing.

Bijlage 7: Protocol schorsing en verwijdering Onderwijs Primair

Zie apart document.